

Звіти про успіхи мало відповідали реаліям

Так складалося протягом багатьох останніх років, що напередодні (за два-три дні) чергової річниці Чорнобильської катастрофи у Верховній Раді проходили парламентські слухання. У сесійній залі вирували пристрасті. Учасників слухань заспокоювали звітами про незначні успіхи, запевняли, що буде зроблено все можливе і навіть більше. Згодом затверджувалися рекомендації уряду, відповідальним за подолання наслідків катастрофи міністерствам, науковим установам. Після чого все загасало, і затихало. До наступних слухань. Чому?

Звіти про успіхи мало відповідали реаліям

До парламентських слухань «Про стан, заходи і перспективи подолання наслідків Чорнобильської катастрофи»

ПОЧАТОК НА 1-Й СТОР.

Одна з причин. Не встигали новопризначені урядовці побувати на ЧАЕС, ознайомитися з величезним комплексом завдань з подолання наслідків катастрофи (декотрі навіть щось обіцяли), як їх відправляли у відставку. Чергова урядова команда починала все з початку. Паперово-словесні колеса крутилися. А справи з подолання наслідків ледь-ледь жевріли. Терміни виконання всіх заходів зривалися.

Приклад. Ще у грудні 2006 року Комітет Верховної Ради з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, очолюваний тоді Валерієм Кальченком, рекомендував Кабінету Міністрів до 1 березня 2007 року підготувати проект загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему. Та лише в січні нинішнього року затверджено відповідний план заходів, яким передбачено розробити нову редакцію загальнодержавної програми аж у вересні 2008 року.

Таких прикладів не лише невиконання рекомендацій парламентських слухань, профільного комітету, а й зриву термінів реалізації міжнародних та вітчизняних проєктів, введення в експлуатацію конче потрібних на ЧАЕС спеціальних об'єктів можна наводити багато. Їх назвуть сьогодні учасники слухань.

Причин незадовільного перебігу справ на Чорнобильській станції чимало. Одна з них кадрова.

Призначений у серпні 2005 року генеральний директор державного підприємства ЧАЕС Ігор Грамоткін сміливо і рішуче взявся наводити там порядок. Він, зокрема, став відстоювати право дирекції контролювати хід будівництва об'єктів зарубіжними компаніями, чого до нього не було. Підставою для цього став зрив термінів введення в експлуатацію сховища відпрацьованого ядерного палива (СВЯП-2).

Французька компанія мала завершити будівництво сховища ще в березні 2003 року. Але цього не сталося. Більше того, вона припустилася технічних прорахунків, продемонструвала зневагу до керівництва станції.

Грамоткін довів провину компанії, домогів відхилення її вимоги про виплату 20 мільйонів євро нібито за вимушений з вини станції простій, спроби довести свою правоту через суд. Таких наполегливих кроків новий гендиректор зробив чимало. Йому і його заступникам потрібна була підтримка. Та в жовтні 2007-го колишній міністр МНС Н. Шуфріч звільняє Ігоря Грамоткіна з посади.

Проте і після рішення Славутицького міського суду від 12 листопада 2007 року з висновку спеціальної комісії, створеної Кабінетом Міністрів згідно з указом Президента України про незаконність та відсутність обґрунтованих підстав для звільнення тодішній міністр МНС не поновлював на посаді Ігоря Грамоткіна. Лише наприкінці грудня минулого року це зробив новий міністр МНС Володимир Шандра.

Чи на користь справам на ЧА-

ЕС була така кадрова перетряска? Ні. Навпаки, вона завдала лише значної шкоди справі, моральних збитків особисто Грамоткіну, підірвала авторитет міністерства.

А отже, звідси випливають пропозиції для обговорення учасниками сьогоднішніх парламентських слухань.

Перша. Чи доцільно було перепідпорядкувати в 2005 році ЧАЕС з управління Мінпалівернерго в МНС? Хоча нинішній міністр — атомник за освітою, але ж функції цього міністерства — реагування на надзвичайні ситуації та захист населення від наслідків Чорнобильської катастрофи. ЧАЕС не палаюча споруда і не просто високорадіаційно забруднена територія. На ній ядерні установки й наявне в них і досі ядерне паливо.

Друга. Чи доцільно все-таки споруджувати в надзвичайно високому радіаційному полі над нинішнім укриттям величезне шатро, назване по-іноземному безпечним конфайнментом? Адже, на думку багатьох учених і фахівців, у тому числі й на ЧАЕС, конструкція цієї велетенської споруди може виявитися ненадійною, надто дорогою в експлуатації. І малоефективною в захисті від забруднення в разі можливого вибуху високоактивних радіоактивних залишків, що містяться у зруйнованому четвертому енергоблоці.

Третя. Чи не слід усе-таки за підсумками ретельних наукових обстежень розпочати перегляд зон радіоактивно забруднених територій і перейти, врешті-решт, до конкретних дій з соціально-економічного відродження цістихих з них, відновлення там життя людей, а не-

безпечно забруднені території очищати? Є різні методики.

Четверта. Потрібно спитати в нинішнього уряду, чому скорочується фінансування чорнобильських програм, підрозділи в деяких міністерствах, які опікувалися чорнобильськими проблемами, знімаються пільги для ліквідаторів і потерпілих від Чорнобильської катастрофи?

П'ята. Чи не слід для кращої координації дій з усіх проблем подолання наслідків Чорнобильської катастрофи повернутися до питання створення окремого державного органу — міністерства чи держкомітету, який кваліфіковано і сконцентровано опікувався б усіма чорнобильськими проблемами? Спроба ж була, та чомусь загала.

Від сьогоднішніх парламентських слухань «Про стан, заходи і перспективи подолання наслідків Чорнобильської катастрофи» до її 22-ї річниці, коли з цієї нагоди проходять різні заходи і про неї згадуватимуть, — 10 днів. Є час народним депутатам України, представникам центральних і місцевих органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, громадських організацій, наукових установ ще й ще раз поміркувати над пропозиціями і вимогами щодо конкретних заходів з прискорення подолання наслідків катастрофи. І «засипати» ними Президента, Кабінет Міністрів. Хай для користі справи перші особи держави трохи «посмажаться» на чорнобильському вогні. Бо й після цієї річниці, гадаю, знову настане затишшя...

Яків ГАЛЬЧЕНКО,
оглядач «Голосу України»
з чорнобильських питань.